Hur väcker man talan vid domstol?

Tjeckien

1 Måste jag vända mig till domstol eller finns det något annat alternativ?

Alla har rätt att vända sig till en domstol för skydd för en rättighet som hotas eller har åsidosatts. Det är alltid värt att först försöka lösa tvisten i godo. Alternativa tvistlösningsmetoder kan också användas. På vissa civilrättsliga områden ger staten parterna i det berörda rättsliga förhållandet möjlighet att hänskjuta ärendet till ett annat privat organ. I Tjeckien sker detta genom ett skiljeförfarande, som regleras i lag nr 216/1994, om skiljeförfarande och verkställighet av skiljedomar, i dess ändrade lydelse. Ett skiljeförfarande resulterar i en skiljedom, som är bindande för båda parter i tvisten och som har samma rättsverkan som en lagakraftvunnen dom. Medling i mål som inte är brottmål regleras i lag nr 202/2012, om medling och ändring av vissa lagar (lagen om medling). För mer information, se ”Alternativ tvistlösning – Tjeckien”.

Även efter att du har vänt dig till domstolen är det, beroende på målets natur, möjligt att föreslå att domstolen bör försöka få till stånd en uppgörelse i godo (se §§ 67–69 och § 99 i lag nr 99/1963 – civilprocesslagen – i dess ändrade lydelse). En godkänd rättslig uppgörelse har samma rättsverkan som en lagakraftvunnen dom. Den fungerar även som en exekutionstitel. En godkänd rättslig uppgörelse utgör ett hinder för ett avgjort mål.

2 Finns det någon tidsgräns för att väcka talan vid domstol?

Tidsgränserna varierar från fall till fall. Därför bör man be om juridisk rådgivning så tidigt som möjligt. En talan måste väckas vid behörig domstol innan preskriptionstiden har löpt ut (stämningsansökan måste lämnas in inom preskriptionstiden).

Vid preskription på grund av att preskriptionstiden har löpt ut försvinner inte, men försvagas, en gäldenärs förpliktelse. Det innebär att den inte kan återkallas om gäldenären åberopar preskriptionstiden. Preskription regleras rent allmänt i §§ 609–653 i lag nr 89/2012 (civillagen). Den allmänna preskriptionstiden är tre år från det att en rättighet först kunde utövas. Längden på en enskild särskild preskriptionstid beror på arten av den rätt som utövas.

3 Ska jag vända mig till en domstol i [medlemsstat]?

Se ”Behörighet – Tjeckien”.

4 Vilken domstol i [medlemsstat] ska jag i så fall vända mig till, med hänsyn tagen till var jag bor, var motparten bor eller andra faktorer av betydelse i ärendet?

Domstolarnas behörighet avgörs av reglerna för territoriell, materiell och funktionell behörighet.

Med territoriell behörighet avses vilken domstol bland olika domstolar av samma typ som har behörighet. Territoriell behörighet avgör vilken specifik förstainstansdomstol som är behörig att pröva och avgöra ett visst mål. De grundläggande reglerna för territoriell behörighet anges i §§ 84–89a i lag nr 99 /1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse). Kom dock ihåg att i vissa mål kan territoriell behörighet regleras av direkt tillämplig EU-lagstiftning (se vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, som inte bara reglerar internationell behörighet utan även territoriell behörighet), vilket innebär att de tjeckiska bestämmelserna om territoriell behörighet inte alltid gäller.

Den domstol som har territoriell behörighet är den allmänna domstolen för den part som talan har väckts mot (svaranden), om inte annat föreskrivs i lagen.

Den allmänna domstolen är alltid en distriktsdomstol. Om en regionaldomstol är behörig i första instans (se fråga 2.1) har den domstol i vars domkrets partens allmänna (distrikts)domstol är belägen territoriell behörighet. Om en talan har väckts mot flera svarande har den allmänna domstolen för någon av dem territoriell behörighet.

Den allmänna domstolen för en fysisk person är distriktsdomstolen i vars domkrets personen har hemvist, och om parten saknar hemvist, domstolen i vars domkrets han eller hon uppehåller sig. Med hemvist avses den plats där en person har sin fasta bostad (det kan finnas flera sådana platser, och i så fall är alla dessa domstolar allmän domstol).

Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser fysiska personer som bedriver näringsverksamhet är, i mål som följer av näringsverksamheten, den distriktsdomstol i vars domkrets de bedriver sin näringsverksamhet (verksamhetsstället är den adress som förts in i det offentliga registret). Om en person saknar verksamhetsställe är den allmänna domstolen den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon har hemvist och om en part saknar hemvist den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon uppehåller sig.

Kriteriet för att fastställa vilken allmän domstol som är behörig i ärenden som avser en juridisk person är platsen för den juridiska personens säte (se §§ 136–137 i lag nr 89/2012 (civillagen).

Den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser en konkursförvaltare när denne utövar sitt uppdrag är den distriktsdomstol i vars domkrets han eller hon har sitt säte.

Särskilda regler gäller för den allmänna domstol som är behörig i ärenden som avser staten (den domstol i vars domkrets den statliga organisatoriska enhet som har behörighet enligt en särskild lagbestämmelse har sitt säte, och om det inte går att fastställa vilken domstol som har territoriell behörighet, den domstol i vars domkrets de händelser som ligger till grund till talan ägde rum), en kommun (den domstol i vars domkrets kommunen är belägen) och en regional myndighet (den domstol i vars domkrets dess administrativa organ har sitt säte.

Om svaranden är tjeckisk medborgare och det inte går att fastställa vilken allmän domstol som är behörig i ärenden som avser honom eller henne, eller om det inte går att fastställa vilken allmän domstol i Tjeckien som är behörig i ärenden som avser honom eller henne, är den domstol behörig i vars domkrets han eller hon senast hade hemvist i Tjeckien. Gentemot någon för vilken det inte har gått att fastställa behörig domstol i Tjeckien kan äganderätter göras gällande vid den domstol i vars domkrets hans eller hennes tillgångar finns.

En talan mot en utländsk person kan även väckas vid en domstol i vars domkrets dennes fabrik i Tjeckien är belägen, eller där en del av fabrikens organisatoriska enheter är belägna (genom att inge en stämningsansökan).

Med materiell behörighet avses vilken domstol bland olika typer av domstolar som är behörig att pröva ett mål i första instans. I civilrättsliga förfaranden har distriktsdomstolarna materiell behörighet i första instans, om det inte i lagstiftningen uttryckligen anges att regiondomstolarna eller Tjeckiens högsta domstol har materiell behörighet.

Med funktionell behörighet avses vilken domstol bland olika typer av domstolar som prövar samma mål efter varandra som har behörighet vid ingivandet av överklagande och extraordinära rättsmedel (med andra ord vilken domstol som prövar överklaganden och extraordinära rättsmedel).

5 Vilken domstol i [medlemsstat] ska jag vända mig till, med hänsyn tagen till ärendets natur och vilket belopp som står på spel?

Som påpekades ovan (se svaret på fråga 4) är det i första hand distriktsdomstolarna som har materiell behörighet att pröva mål i första instans.

Undantag från denna princip har gjorts för regiondomstolar, som prövar och avgör de mål som anges i § 9.2 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse). Det rör sig framför allt om mål som på grund av sin natur kräver ett visst mått av specialistkunskaper och mål som faktiskt och rättsligt är mer komplicerade. Regiondomstolar är behöriga att pröva mål i första instans i följande fall:
I tvister mellan arbetsgivare och förmånsmottagare rörande ömsesidiga uppgörelser om för stora utbetalningar av pensionsförsäkringsförmåner, sjukförsäkring, statligt socialt stöd och bidrag till materiella behov och i tvister rörande ömsesidiga uppgörelser om retroaktiv ersättning som betalats ut till följd av rätten till sjukförsäkringsförmåner.
I tvister rörande huruvida en strejk eller lockout är olaglig.
I tvister rörande en utländsk stat eller utländska personer som åtnjuter diplomatisk immunitet och privilegier om sådana tvister faller inom de tjeckiska domstolarnas behörighet.
I tvister om upphävande av ett skiljeutslag om verkställighet av skyldigheter som följer av ett kollektivavtal.
I ärenden som följer av ett rättsligt förhållande som är knutet till bildandet av kommersiella företag, stiftelser, kapital och kapitalfonder och i tvister mellan kommersiella företag, deras partner eller aktieägare samt i tvister mellan partner och aktieägare till följd av deras ägarintresse i det kommersiella företaget.
I tvister mellan företag, deras partner eller aktieägare och styrelseledamöter eller konkursförvaltare, om tvisten rör utövandet av uppdraget som styrelseledamot eller konkursförvaltare.
I upphovsrättstvister.
I tvister rörande skydd av rättigheter som det har gjorts intrång i eller som hotas av illojal konkurrens eller olagliga begränsningar av konkurrensen.
I ärenden rörande skydd av en juridisk persons heder och rykte.
I tvister rörande finansiell säkerhet och tvister som rör växlar, checkar och investeringsinstrument.
I tvister till följd av handel på råvarubörser.
I ärenden som rör bolagsstämmor och tvister som uppstår till följd av dessa, med undantag av tvister som rör aktieägarnas bidrag till förvaltningen av byggnader och mark, tvister som rör handpenning för tjänster och metoderna för att fördela tjänstekostnaderna.
I ärenden som rör omvandling av företag eller kooperativ (däribland eventuella förfaranden om ersättning) i enlighet med särskild lagstiftning.
I tvister rörande förvärv av en fabrik, hyra av en fabrik eller en del av en fabrik.
I tvister rörande offentliga byggkontrakt över ett visst värde, inklusive det material som krävs för att fullgöra sådana kontrakt.
I ärenden rörande juridiskt ansvar, om en part har underlåtit att agera med vederbörlig aktsamhet.
I tvister som uppstått till följd av förändringar inom företagskoncerner.
I tvister rörande skydd av borgenärers fordringar, om ett företags aktiekapital har minskat eller om grundinsatsen från en medlem av ett kooperativ har minskat.
Tjeckiens högsta domstol har behörighet som domstol i första och enda instans i förfaranden om erkännanden av utländska domar i äktenskapsmål (detta gäller vid erkännande av domar från andra EU-medlemsstater i de fall då rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347 /2000 ska tillämpas) och i ärenden för att fastställa och neka föräldraskap enligt §§ 51 och 55.1 i lag nr 91/2012 om internationell privaträtt.

6 Kan jag väcka talan själv eller måste jag vända mig till exempelvis en advokat för att väcka talan?

Det finns ingen allmän skyldighet att företrädas av en advokat i tjeckiska civilrättsliga förfaranden.
Rättskapacitet
Alla har rätt att själv uppträda inför domstolen som part i ett rättsligt förfarande i enlighet med hans eller hennes rättskapacitet (§ 20. 1 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)). En fysisk person får full rättskapacitet att inge en stämningsansökan när han eller hon blir myndig. Myndighetsåldern är 18 år. Innan en person fyller 18 år kan denne uppnå myndighetsåldern om en ansökan om rättskapacitet beviljas – se § 37 i lag nr 89 /2012 (civillagen) – eller om personen gifter sig. Om en part i förfarandet inte har full rättskapacitet att väcka talan kan han eller hon företrädas i förfarandet. En myndig person med begränsad rättskapacitet kan också sakna kapacitet att väcka talan och vara föremål för en talan.
Representationen grundas på lagstiftningen eller på en statlig myndighets beslut (lagstadgad representation) eller på en fullmakt. Var och en som deltar i ett förfarande som en parts företrädare måste styrka sin rätt att företräda parten.
En fysisk person som saknar rättskapacitet måste företrädas av sin förmyndare (§§ 22–23 och §§ 29an. i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)).
Parter i förfarandet (med rättskapacitet) kan även företrädas av en person som de själva har valt på grundval av en fullmakt (§§ 24–28a i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)).

7 Var ska stämningsansökan lämnas in? Till domstolens reception, kansli eller en annan myndighet?

En stämningsansökan (en ansökan om att inleda förfarandet) ska lämnas in till den domstol som har materiell behörighet. Adresserna till de tjeckiska domstolarna är tillgängliga på det tjeckiska justitieministeriets webbplats.

8 På vilket språk kan jag göra en stämningsansökan? Kan jag väcka talan muntligt eller krävs det skriftlig form? Är det möjligt att använda fax eller e-post?

Alla parter har samma ställning i ett civilrättsligt förfarande och har rätt att använda sitt modersmål vid domstolsförhandlingen (se § 18 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)). Rätten till domstolsförhandlingar på sitt modersmål begränsas till muntliga domstolsförfaranden och gäller inte skriftlig korrespondens mellan domstolen och parterna (och omvänt). En stämningsansökan måste således inges på tjeckiska.
En stämningsansökan kan vara skriftlig (se § 42 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)). En skriftlig ansökan kan inges i pappersform eller på elektronisk väg via ett offentligt datanätverk eller med fax. En skriftlig ansökan med ett yrkande i sakfrågan som inges med fax eller på elektronisk väg bör, senast efter tre dagar, följas av originalhandlingen eller en skriftlig kopia av samma text. Om handlingen inges på elektronisk väg med en elektronisk signatur (enligt lag nr 227/2000 om elektronisk signatur, i dess ändrade lydelse) eller på elektronisk väg i enlighet med särskild lagstiftning (lag nr 300/2008 om elektroniska handlingar och tillåten dokumentkonvertering) behöver originalhandlingen inte inges i ett senare skede.
En ansökan om att inleda ett förfarande och en ansökan om verkställighet får bara framställas muntligen och ska spelas in (se § 14 i lag nr 292/2013 om särskilda rättsliga förfaranden, i dess ändrade lydelse) om det rör sig om förfaranden som även kan inledas utan en ansökan eller förfaranden om tillstånd att gifta sig, förfaranden för skydd mot våld i hemmet, förfaranden för att fastställa eller neka föräldraskap och adoptionsförfaranden. Varje distriktsdomstol är skyldig att registrera ansökan och utan dröjsmål hänskjuta den till behörig domstol. Denna typ av ansökan har samma verkan som om den hade gjorts direkt till den behöriga domstolen.

9 Finns det särskilda blanketter för att väcka talan vid domstol? Om inte, hur ska talan väckas? Finns det regler om vad stämningsansökan ska innehålla?

Det finns inga särskilda blanketter för att väcka talan (ansöka om att inleda ett förfarande). En stämningsansökan (ansökan om att inleda ett förfarande) måste innehålla vissa allmänna uppgifter (se § 42.4 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)) och vissa särskilda uppgifter (se § 79.1 i civilprocesslagen).

De allmänna uppgifterna inbegriper namnet på den domstol som stämningsansökan riktas till och namnet på den person som väcker talan. Stämningsansökan måste dessutom innehålla en tydlig beskrivning av vad talan avser och ett bestämt yrkande samt vara undertecknad och daterad.
De särskilda uppgifterna inbegriper parternas för- och efternamn och adress, eller parternas födelsedatum eller personnummer (firmanamn eller namn och säte för en juridisk person, personnummer, landets namn och relevant organisatorisk enhet tillhörande staten som uppträder inför domstolen på dess vägnar). Vid behov ska ovanstående uppgifter även anges för parternas företrädare. Ansökan ska dessutom innehålla en beskrivning av de faktiska omständigheterna och en beskrivning av den bevisning som käranden åberopar samt ett bestämt yrkande från käranden.
Om ansökan inte innehåller de nödvändiga uppgifterna, eller om de är obegripliga eller otydliga, uppmanar domstolen berörd part att åtgärda bristerna inom en viss tidsfrist. Om så inte sker, och förfarandet därför inte kan fortsätta, avvisar domstolen ansökan om att inleda förfarandet. Domstolen kommer att bortse från andra ingivna handlingar tills de har rättats eller slutförts – se § 43 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse). Ansökan måste inges i korrekt antal exemplar för att vid behov säkerställa att domstolen får ett exemplar och varje part ett exemplar var – se § 42.4 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse).

10 Måste jag betala en domstolsavgift? När ska den i så fall betalas? Måste jag betala advokaten redan när jag lämnar in stämningsansökan?

Domstolsavgifter tas ut för domstolsförfaranden vid de tjeckiska domstolarna, för handlingar som förtecknas i avgiftstaxan och enskilda handlingar som utförs av domstolar och handlingar som utförs av domstolsförvaltningen. Storleken på dessa avgifter anges i lag nr 549/1991 om domstolsavgifter, i dess ändrade lydelse. Domstolsavgifter tas antingen ut i form av ett fast belopp eller som en procentandel av värdet på saken i målet.
Ett flertal mål (i första hand de som är otvistiga) undantas från skyldigheten att betala domstolsavgift. De mål som är ”materiellt befriade” inbegriper mål som rör vårdnadskap, adoption, underhållsskyldigheter mellan föräldrar och barn etc. Dessa förfaranden är helt befriade från avgifter.
Kärande i förfaranden för att fastställa underhållsbidrag, kompensation för hälsoskador, arbetsskador och yrkessjukdomar etc. är personligen befriade från att betala avgifter. Om en kärande i ett visst förfarande är personligen befriad från att betala avgifter och domstolen bekräftar detta är svaranden skyldig att betala avgiften.
Det är även tillåtet med s.k. individuella undantag som grundas på parternas ekonomiska och sociala situation och de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. Om käranden har svårt att tillgodose sina materiella behov på grund av långtidsarbetslöshet, en allvarlig sjukdom etc. kan han eller hon ansöka hos domstolen om att helt eller delvis undantas från skyldigheten att betala avgifter. Den relevanta ansökan bör helst bifogas originalstämningsansökan. När domstolen beslutar om undantag från skyldigheten att betala avgifter tar den hänsyn till sökandens samlade tillgångar, finansiella och sociala omständigheter, storleken på domstolsavgiften, den väckta talans natur etc. Det får dock inte handla om en godtycklig eller uppenbart meningslös ansökan eller hindrande av rättigheter. Se även ”Rättshjälp – Tjeckien”.
Avgiften ska betalas när ansökan om att inleda förfarandet ges in. Om avgiften inte betalades samtidigt som ansökan gavs in uppmanar domstolen parten att betala avgiften, och parten informeras om att om inte avgiften betalas inom den föreskrivna fristen kommer förfarandet att avbrytas.

11 Kan jag få rättshjälp?

Se ”Rättshjälp – Tjeckien”.

12 När anses talan ha väckts? Får jag någon sorts bekräftelse från myndigheterna på att talan har väckts på ett riktigt sätt?

En talan anses ha väckts den dag stämningsansökan lämnades in till domstolen (se § 82 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse)) eller när domstolen meddelade ett beslut om att inleda förfarandet utan en ansökan (se § 13.2 i lag nr 292/2013 om särskilda rättsliga förfaranden, i dess ändrade lydelse). Det faktum att stämningsansökan (ansökan om att inleda förfarandet) lämnas in till domstolen gör att förfarandet inleds, och domstolen utfärdar inte någon särskild bekräftelse om att förfarandet har inletts. Om en stämningsansökan (ansökan om att inleda förfarandet) lämnas personligen till domstolens kansli kan man få en bekräftelse på detta genom att få en kopia av stämningsansökan stämplad.
Om ansökan har brister (inte innehåller de föreskrivna uppgifterna eller är otydlig eller obegriplig) uppmanar domstolen den berörda parten att åtgärda dessa. Om bristerna inte åtgärdas inom den frist som domstolen har fastställt, och förfarandet därför inte kan fortsätta, avvisar domstolen ansökan om att inleda förfarandet och avbryter förfarandet.

13 Kan jag få en tidsplan för målets fortsatta handläggning, till exempel när jag ska inställa mig i rätten?

Så snart förfarandet har inletts fortsätter domstolen handläggningen utan ytterligare ansökningar för att säkerställa att målet prövas och avgörs så snabbt som möjligt – se § 100.1 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse). Domstolen är skyldig att delge de andra parterna i förfarandet stämningen (ansökan om att inleda förfarandet) genom personlig delgivning (se § 79.3 i civilprocesslagen). Under förfarandet informerar domstolen parterna om deras rättigheter och skyldigheter. Om en särskild handling måste utföras fastställer domstolen en tidsfrist för detta.
Parterna och deras ombud har rätt att inspektera domstolens ärendeakt, med undantag av voteringsprotokoll, och att göra utdrag ur och kopiera akten. Domstolens ordförande ger var och en som har ett legitimt intresse eller som har giltiga skäl möjlighet att inspektera akten och göra utdrag ur och kopiera akten, såvida det inte är en akt som enligt lag är sekretessbelagd – se § 44 i lag nr 99/1963 (civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse).

Senaste uppdatering: 27/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.